Memorandum van Overeenstemming

Rail Gent-Terneuzen (Verkenningsfase)

Ondertekenaars:

1. De Minister van Infrastructuur en Waterstaat, handelend als bestuursorgaan, V.P.G. Karremans, hierna te noemen: "het Ministerie van IenW";

2. De Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer, vertegenwoordigd door J.-L. Crucke, Minister van Mobiliteit, Klimaat en Ecologische Transitie, belast met Duurzame Ontwikkeling, hierna te noemen: "de FOD MV".

Gezamenlijk te noemen: "Ondertekenaars";

Overwegende dat:

- In het 'pre-verkenningsproject Rail Gent-Terneuzen' gedurende de periode van 2017 tot en met 2020—met Europese cofinanciering—knelpunten, mogelijke oplossingsrichtingen en investeringen in het spoornetwerk in het havengebied van North Sea Port tussen Gent (BE) en Terneuzen (NL) zijn onderzocht (kenmerk IENW/BSK-2021/271441);
- De Europese Commissie heeft vastgesteld dat North Sea Port een belangrijke schakel vormt in het trans-Europees vervoersnetwerk, meer bepaald binnen de European Transport Corridors North Sea-Rhine-Mediterranean en North Sea-Baltic (Verordening (EU) 2024/1679 betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk);
- Op 25 november 2019 het debat over het MIRT in de Nederlandse Tweede Kamer heeft plaatsgevonden, dat heeft geresulteerd in een politieke bevestiging van het belang van de versterking van het spoorsysteem in het havengebied Gent-Terneuzen;
- Op 11 juni 2020 het Belgische Federaal Parlement unaniem een resolutie goedkeurde om samen met Nederland te werken aan een gemeenschappelijke visie voor het grensoverschrijdende spoornetwerk voor goederen en personen in de Kanaalzone tussen Gent en Terneuzen;

- In februari 2021 de Ondertekenaars, tezamen met andere belanghebbenden, een intentieverklaring hebben ondertekend, waarin de ambities en overwegingen zijn opgenomen, het belang is onderschreven om gebleken infrastructurele knelpunten op te lossen, en waarin uitgangspunten en mogelijke oplossingen zijn afgesproken voor de projectfasen volgend op het 'pre-verkenningsproject Rail Gent-Terneuzen'. Het pre-verkenningsproject en de intentieverklaring vormen zo de basis voor de nader uitgewerkte afspraken opgenomen in dit Memorandum van Overeenstemming met betrekking tot de verkenningsfase;
- Het project Rail Gent-Terneuzen door de Nederlandse regering is opgenomen in het pakket "Wind in de Zeilen" en hierbij tot toekenning van financiële middelen is besloten (kenmerk 2020-0000389349; bijlage 1);
- Het project Rail Gent-Terneuzen door de Nederlandse regering is opgenomen in het Nationaal Groeifonds en hierbij tot voorwaardelijke toekenning van financiële middelen is besloten (kenmerk DGED-AEP/43838251);
- De FOD MV haar commitment voor het project Rail Gent-Terneuzen en de financiering hiervan op 13 oktober 2023 per brief (met ref. 19856-2022) heeft bevestigd;
- Het Europees Uitvoerend Agentschap voor Klimaat, Infrastructuur en Milieu (CINEA) een CEF-subsidie van €3,4 miljoen (excl. btw) heeft toegekend voor het geheel aan studies voor het project. Deze subsidie is toegekend aan ProRail, Infrabel en North Sea Port. Van deze subsidie is €1,9 miljoen rechtstreeks beschikt aan ProRail B.V. en is €1,2 miljoen rechtstreeks toegewezen aan Infrabel N.V.;
- De besteding van de CEF-middelen en de verantwoording daarover aan CINEA uiterlijk 31 december 2027 afgerond moet zijn;
- De Ondertekenaars bestuurlijke afspraken wensen te maken over de opstart en uitvoering van de verkenningsfase voor het project Rail Gent-Terneuzen, waarmee het Ministerie van IenW een startbeslissing voor de MIRT-verkenning kan nemen.

Spreken het volgende af:

Paragraaf 1. Definities

In dit Memorandum van Overeenstemming (MvO) wordt verstaan onder:

- *Project Rail Gent-Terneuzen*: het geheel van activiteiten voor de oplossing van infrastructurele knelpunten in het spoornetwerk in het havengebied van North Sea Port tussen Gent (BE) en Terneuzen (NL).
- *Pre-verkenningsproject Rail Gent-Terneuzen*: de pre-verkenning die gedurende de periode 2017-2020 in opdracht van North Sea Port - met Europese cofinanciering - is uitgevoerd naar infrastructurele knelpunten en mogelijke oplossingen voor het spoornetwerk in het havengebied.
- *North Sea Port*: de grensoverschrijdende haven North Sea Port die op 1 januari 2018 is ontstaan uit de fusie van het Nederlandse Zeeland Seaports (Vlissingen en Terneuzen) en het Vlaams/Belgische Havenbedrijf Gent.
- *MIRT*: het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport, volgens welke spelregels de verkenningsfase aan Nederlandse zijde wordt uitgevoerd.
- *GRUP*: het Gewestelijk Ruimtelijke Uitvoeringsplan, waarmee de Vlaamse overheid de bestemming voor de in het plan opgenomen percelen vastlegt.
- *CEF-subsidie*: een subsidie vanuit de Connecting Europe Facility van het Europees Uitvoerend Agentschap voor Klimaat, Infrastructuur en Milieu (CINEA) van de Europese Commissie.
- *P50-waarde*: de aan de hand van de probabilistische kostenraming berekende waarde waarbij de kans 50% is dat de werkelijke kosten op of onder deze waarde vallen.
- Verkenningsfase/verkenning: de fase waarin middels de Nederlandse MIRT-systematiek en conform artikel 5, lid 48 van de Nederlandse Omgevingswet, en middels de Belgische GRUP-procedure wordt verkend welke oplossingsrichtingen het meest kansrijk en passend zijn voor de opgave, resulterende in een voorkeursbesluit.

Paragraaf 2. Doel

Dit MvO heeft als doel om de verkenning van het project Rail-Gent Terneuzen te realiseren en legt daartoe afspraken vast over:

a) de reikwijdte van de verkenning voor het project Rail-Gent Terneuzen;
b) de wijze waarop de verkenning voor het project Rail Gent-Terneuzen wordt uitgevoerd, waaronder de samenwerking tussen de Ondertekenaars;
c) de cofinanciering van de verkenning voor het project Rail Gent-Terneuzen;
d) de planning van de verkenning voor het project Rail Gent-Terneuzen.

Paragraaf 3. Reikwijdte en eindresultaat

Dit MvO heeft betrekking op het uitvoeren en financieren van een verkenning, waarbij de volgende doelstellingen en uitgangspunten gelden:

1. Het in kaart brengen, onderzoeken en afwegen van kansrijke oplossingen voor de knelpunten in het spoornetwerk in het havengebied North Sea Port, gericht op het faciliteren van de groei in het spoorgoederenvervoer zonder daarbij nieuwe beperkingen te introduceren voor personenvervoer.
2. Het in kaart brengen, onderzoeken en afwegen van kansrijke maatregelen die de betrouwbaarheid en bedrijfszekerheid van het spoornetwerk versterken, zodanig dat goederenvervoer per spoor voor verladers een aantrekkelijk alternatief is en blijft.

3. Het betrekken van tenminste de volgende maatregelen uit het 'pre-verkenningsproject Rail Gent-Terneuzen' bij het onderzoek naar en afweging van kansrijke oplossingen en maatregelen:
    a. Het sluiten van de missing link tussen Axel en Zelzate;
    b. De realisatie van een zuidoostboog bij Sluiskil;
    c. De Noordelijke ontsluiting en uitbreiding van de spoorbundel Zandeken;
4. De afspraken uit dit MvO hebben enkel betrekking op de spoormaatregelen, zoals omschreven in paragraaf 3, onderdeel 1 tot en met onderdeel 3. De niet-spoormaatregelen in de Vlaamse GRUP-procedure met geïntegreerde gezamenlijke Plan MER-procedure maken geen onderdeel uit van de reikwijdte van dit MvO (bijv. aanpassingen aan weg- en fietsinfrastructuur en de realisatie van een havenspoor van Zeebrugge tot Antwerpen).
5. Het doorlopen van de tijdens de verkenningsfase benodigde juridische procedures, te weten de procedure voorkeursbesluit onder de Omgevingswet in Nederland en de GRUP-procedure in België, waarbij inspraak en participatie in de mate van het mogelijke op dezelfde momenten plaatsvinden.
6. Het opstellen en uitvoeren van alle onderzoeken en activiteiten die noodzakelijk zijn om een grensoverschrijdende Plan MER-procedure te doorlopen, die integraal onderdeel is van zowel de Nederlandse procedure voorkeursbesluit onder de Omgevingswet, als de Belgische GRUP-procedure.
7. Het eindresultaat van de verkenning is een door de Ondertekenaars gedragen voorkeursbesluit over de uit te voeren maatregelen, met daarbij een door de Ondertekenaars gedragen probabilistische kostenraming op P50-waarde, alsmede een voorstel om deze maatregelen uit te voeren binnen de kaders van het door beide landen ter beschikking gestelde budget.
8. De FOD MV kan spoorweginfrastructuurbeheerder Infrabel machtigen om in afwijking op de in deze paragraaf geschetste aanpak van de verkenning vervroegd - dus alvorens het volledig afronden van de verkenningsfase – te starten met de voorbereidingen en aanleg van de Noordelijke aansluiting Zandeken. De uitbreiding van de bundel valt hierbuiten. Deze maatregel is gedefinieerd in de pre-verkenning, maar kan vooruitlopend op het voorkeursbesluit (nog) niet worden beschouwd als onderdeel van het voorkeursalternatief dat uit de nog te starten verkenning komt.
9. Dit MvO bouwt voort op de intentieverklaring Rail Gent-Terneuzen van februari 2021, en legt specifiek de afspraken vast die nodig zijn voor de verkenningsfase. Daar waar een verschil bestaat tussen de afspraken uit de intentieverklaring en dit MvO, vervangen de afspraken in dit MvO de afspraken uit de intentieverklaring.
10. De afspraken in dit MvO hebben slechts betrekking op de werkzaamheden binnen de verkenningsfase. Met het oog op een eventuele toekomstige realisatiefase zullen opnieuw afspraken moeten worden gemaakt tussen de Ondertekenaars. Dit is dus geen voorafname op de afspraken voor de realisatiefase, die eveneens zullen voortbouwen op de intentieverklaring Rail Gent-Terneuzen van februari 2021.

Paragraaf 4. Financiering en risico's

1. Het Ministerie van IenW en de FOD MV dragen elk de kosten voor het deel van de verkenning van het project Rail Gent-Terneuzen dat geografisch en procedureel toewijsbaar is aan respectievelijk Nederland en België. Gezamenlijke projectkosten worden 50/50 verdeeld tussen Ondertekenaars.
2. Onder gezamenlijke projectkosten wordt verstaan:
    a. Projectkosten voor communicatie en stakeholdermanagement;
    b. Projectkosten voor extern ingewonnen juridisch advies;
    c. Subsidiekosten en de honoraria van externe bureaus die assisteren bij de opmaak van subsidiedossiers.
3. Het ministerie van IenW reserveert een bijdrage van €6,6 miljoen, aanvullend op de €1,9 miljoen CEF-subsidie toegekend aan ProRail, (exclusief btw, prijspeil 2024) voor de uitvoering van de verkenning van het project Rail Gent-Terneuzen. Het Ministerie van IenW

zal het bedrag van €6,6 miljoen jaarlijks indexeren op basis van de Index voor Bruto Overheidsinvesteringen (IBOI) voor zover deze beschikbaar wordt gesteld door het ministerie van Financiën.
4. De bijdrage van het Ministerie van IenW wordt door middel van een beschikking verstrekt aan de Nederlandse spoorbeheerder ProRail B.V.
5. De FOD MV reserveert een bijdrage van €2 miljoen voor de uitvoering van de verkenning van het project Rail Gent-Terneuzen. Deze bijdrage wordt niet geïndexeerd. De niet-spoormaatregelen die door België in dezelfde GRUP- en Plan MER-procedures worden betrokken (paragraaf 3, onderdeel 4) kennen een eigen financieringsbron en vallen niet onder de financieringsafspraken uit dit MvO.
6. De bijdrage van de FOD MV is voorzien in het Meerjareninvesteringsplan 2023-2032 van Infrabel N.V., opgenomen in het budget van €94,6 miljoen (2021) voor 'Haven van Gent: diverse uitbreidingswerken'.
7. De Ondertekenaars treden met elkaar in overleg als zich (het risico op) meerkosten voordoen. Meerkosten boven de gereserveerde bijdragen zijn in beginsel voor de Ondertekenaar aan wie de meerkosten geografisch en/of procedureel kunnen worden toegekend. Meerkosten die vallen onder de gezamenlijke kosten, indien niet toerekenbaar aan één van de Ondertekenaars, worden gelijkmatig verdeeld tussen het Ministerie van IenW en de FOD MV, zijnde 50%-50%.
8. In het geval van onderschrijding van de gereserveerde bedragen vloeien middelen terug naar de Ondertekenaar aan wie de onderschrijding geografisch en/of procedureel valt toe te kennen. Onderschrijding die voortvloeit uit de gezamenlijke kosten worden 50/50 verdeeld tussen de Ondertekenaars.
9 Indien na afsluiting van dit MvO op enig moment sprake is van bijkomende alternatieve financiering dan:

a. komt deze ten gunste van de bijdrage van het Ministerie van IenW in het geval van een Nederlandse financieringsbron;
b. komt deze ten gunste van de bijdrage van de FOD MV in geval van Belgische financieringsbron;
c. komt deze ten gunste van de bijdrage van Ondertekenaars in het geval van een grensoverstijgende financieringsbron, in dezelfde verhouding als hun initiële bijdrage zoals beschreven in deze paragraaf.

10. De kosten voor de vervroegde start van de voorbereidingen voor de Noordelijke aansluiting Zandeken, zoals bedoeld in paragraaf 3, onderdeel 8, worden gedekt vanuit het Belgische deel van de financiering. Eventuele verrekeningen om de financieringssleutel van dit MvO te respecteren zullen later uitgevoerd worden. Mocht evenwel uit de besluiten van de verkenningsfase blijken dat de Noordelijke aansluiting Zandeken toch een andere oplossing zal vragen, of in een extreem geval niet aangelegd had mogen of hoeven worden, dan komen de kosten hiervoor ook geheel voor rekening en risico van de FOD MV.

Paragraaf 5. Governance

1. De Ondertekenaars sluiten aan in de bestuurlijke stuurgroep Rail Gent-Terneuzen (hierna: de bestuurlijke stuurgroep), met voldoende mandaat om effectief toe te kunnen zien op de uitvoering van de afspraken uit dit MvO en om de voortgang van de verkenning van het project Rail Gent-Terneuzen te kunnen sturen.
2. In de bestuurlijke stuurgroep worden ook Vlaanderen, ProRail, Infrabel en North Sea Port uitgenodigd. Aan Belgische zijde is het domein "spoor" een bevoegdheid van de FOD MV - vanwaar de unieke ondertekening van dit MvO door de FOD MV. Gelet op de verwevenheid van het project Rail Gent-Terneuzen met de wegen- en waterwegeninfrastructuur, die onder de bevoegdheid van de Vlaamse Overheid vallen, zullen ook vertegenwoordigers van Vlaanderen – zowel vanuit het Vlaams Departement Mobiliteit en Openbare Werken als vanuit het kabinet van de Vlaamse Minister bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken – voor de vergaderingen van de bestuurlijke stuurgroep uitgenodigd worden.

3. Het is aan de bestuurlijke stuurgroep om te beslissen over de sturing van de projectorganisatie en over het definiëren van de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken Ondertekenaars.
4. Ondertekenaars geven de projectorganisatie, bestaande uit ProRail, Infrabel en gefaciliteerd door North Sea Port, de opdracht om ten minste twee keer per jaar in de bestuurlijke stuurgroep te rapporteren over de stand van zaken en de voortgang van de verkenning van het project Rail Gent-Terneuzen.
5. Het Ministerie van IenW zorgt voor opdrachtverstrekking aan ProRail B.V. om de verkenning aan Nederlandse zijde te kunnen uitvoeren, alsmede uitvoering te geven aan invulling van de grensoverstijgende, gezamenlijke onderdelen van de verkenning.
6. De FOD MV zorgt voor opdrachtverstrekking aan Infrabel N.V. om de verkenning aan Belgische zijde te kunnen uitvoeren, alsmede uitvoering te geven aan invulling van de grensoverstijgende, gezamenlijke onderdelen van de verkenning.

Paragraaf 6. Planning

De Ondertekenaars streven ernaar de werkzaamheden ten behoeve van de verkenning voor het project Rail Gent-Terneuzen volledig, dus tot en met het nemen van een voorkeursbesluit aan Nederlandse zijde, de vaststelling van het definitieve GRUP aan Belgische zijde, en financiële afronding van de verkenning, te hebben afgerond op uiterlijk 31 maart 2028. Ondertekenaars treden met elkaar in overleg indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen waardoor de planning niet haalbaar is.

Paragraaf 7. Communicatie en vertrouwelijkheid

1. De Ondertekenaars zullen alle in het kader van de uitvoering van dit MvO uitgewisselde of nog uit te wisselen informatie, waarvan het vertrouwelijke karakter bekend is of redelijkerwijs bekend mag worden verondersteld, op geen enkele wijze bekend te maken, tenzij enig wettelijk voorschrift of een rechterlijke uitspraak tot een openbare bekendmaking verplicht.
2. De Ondertekenaars zullen eventuele contacten met de pers of uitingen in de media betreffende de uitvoering van dit MvO vooraf met elkaar afstemmen.
3. De Ondertekenaars zullen de onder hen werkzame personen of door hen ingeschakelde derden verplichten de in het eerste onderdeel genoemde geheimhoudingsplicht na te leven.

Paragraaf 8. Publiekrechtelijke besluiten

1. De Ondertekenaars bevorderen zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid jegens derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
2. Indien de in het eerste onderdeel bedoelde procedures ertoe leiden dat dit MvO niet of althans niet op de door de Ondertekenaars bij het aangaan ervan voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien de Ondertekenaars of het MvO wijziging of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. Paragraaf 10 wordt hierbij in acht genomen.

Paragraaf 9. Onvoorziene omstandigheden

1. Ondertekenaars treden met elkaar in overleg indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen, die van invloed zijn op de uitvoering van dit MvO.
2. Het overleg vindt plaats binnen vier weken nadat een Ondertekenaar daartoe mededeling heeft gedaan aan de andere Ondertekenaar. De Ondertekenaars bezien in goed overleg of dit MvO wijziging of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. Paragraaf 10 wordt hierbij in acht genomen.

Paragraaf 10. Wijzigingen en beëindiging

1. Elke Ondertekenaar kan de andere Ondertekenaar schriftelijk verzoeken het MvO te wijzigen of (gedeeltelijk) te beëindigen. De Ondertekenaars treden in dit laatste geval eerst in overleg. De wijziging behoeft de instemming van de andere Ondertekenaar.
2. Ondertekenaars treden in overleg binnen vier weken nadat een Ondertekenaar de wens daartoe aan de andere Ondertekenaar schriftelijk heeft meegedeeld.
3. De wijziging wordt als bijlage aan het MvO gehecht en wordt in Nederland gepubliceerd in de Staatscourant en in België op de website van de FOD MV.
4. Van voortijdige beëindiging van dit MvO wordt in Nederland melding gemaakt in de Staatscourant en in België op de website van de FOD MV.

Paragraaf 11. Geschillen

1. De afspraken uit dit MvO zijn niet afdwingbaar.
2. Er is sprake van een geschil indien een van de Ondertekenaars daarvan schriftelijk en gemotiveerd melding maakt aan de andere Ondertekenaar. Binnen vier weken na een dergelijke melding treden Ondertekenaars eerst met elkaar in overleg om te bezien of een oplossing voor het geschil kan worden gevonden.
3. Het in onderdeel 2 bedoelde overleg vindt in eerste instantie plaats op het niveau van de bestuurlijke stuurgroep. Indien binnen de bestuurlijke stuurgroep geen oplossing kan worden gevonden, vindt overleg plaats tussen de politieke bestuurders.
4. Indien tussen de Ondertekenaars geen overeenstemming wordt bereikt, staat het ieder van de Ondertekenaars vrij te verzoeken om beëindiging van het MvO, conform paragraaf 10.

SLOTBEPALINGEN

Paragraaf 12. Ingang en looptijd

Dit MvO wordt effectief op de dag volgend op de ondertekening door iedere bevoegde Ondertekenaar en eindigt als de ter uitvoering van dit MvO te voltooien verkenning en de financiële afronding gereed is, doch eindigt, met inachtneming van paragraaf 6 van dit MvO, uiterlijk op 31 maart 2028.

Paragraaf 13. Toepasselijke kaders

De afspraken die zijn opgenomen in dit MvO worden uitgevoerd met inachtneming van de wettelijke kaders die van toepassing zijn in België en Nederland.

Paragraaf 14. Publicatie

1. Binnen twintig werkdagen na ondertekening van dit MvO wordt de tekst daarvan door het Ministerie van IenW gepubliceerd in de Staatscourant.
2. Binnen twintig werkdagen na ondertekening van dit MvO wordt de tekst daarvan door de FOD MV gepubliceerd op zijn website.

Aldus in tweevoud ondertekend,

Datum: 8 juni 2026 Plaats: Luxemburg

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,

De Minister van Mobiliteit, Klimaat en Ecologische Transitie, belast met Duurzame Ontwikkeling,

J.-L. (Jean-Luc) Crucke